

Llin

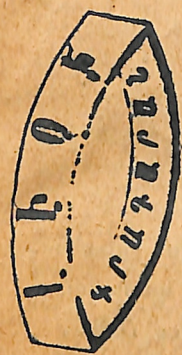
189

1999

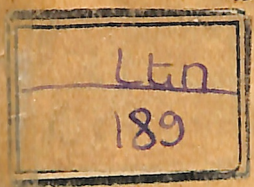
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

ՏԵՂԱՅԻՆ ՈՃՈՎ

300 ՀԱՏ

ՀԱՆՐԱՔԵՑ
Թ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Լ. ՊՈԼԻՍ
Տպագր. ԶԱՐԵՂ Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
1909

Հայկական առանձնե 300 հաս ընթիւ տեսակներէ
հաւաքուած տեղային ոճով, ամեն դասակարգի
մարդոց օգտակար, Փորձուած եմարտութիւններ:

1909, Կ. Պոլիս

հաւաքեց
Թ. Ասլանեան

4/89-Ա

28 195

Ա.

Աղօթէ որ սրբանաւ, աշխատէ որ կը շարունակուի:

Այսօրուան գործը վաղուան մի՛ ձգէր:

Անօթի հաւը կտրեկ կը տեսնէ երազը:

Ամէն երուսաղէմ երթող Մահաբեի չըլլար:

Աղեմ որ չհոտիս:

Աղքատը երբ զօրանայ, ոտից պէտք է որ դիմանայ:

Ագռաւին ընկեր եղողը աղբի կը հանդիպի:

Արջին «մաթալը» տանձին վրայ է:

Անխելք շունը անմտօրէն մաս կը յուսայ կարկանդակէն:

Աղքատը հացի կարօտ է, հարուստը՝ ամէն բանի:

Առանց ստանայի պատարագ մը ըրինք:

Անամօթին երեսը թքացեր են, «Դաշտը անձրեւ կուգայ» ըսած է:

Աւագէն բան չի բռնիր:

Աղուէսը խաղողին չհասնիր «Թթու է» կ'ըսէ:

Աստուած մարդուն վերջը բարին ընէ:

Այնչափ վարպետ կը խօսի որ օձը ծակէն կը հանէ:

Արջը այգիին պահապան դրած է:

Աշխատութիւնը ամէն բանի կը յաղթէ:

Ամէն փայլուն բան ոսկի մի՛ կանրծեր:

Արձակուած նետը, անցած պատեհութիւնը, խօսուած խօսքը ետ չեն դառնար:

Աչքդ ելլէ անունդ չելլէ
 Ամէն չամիչի կոթ մը կայ:
 Անօթի քուրջ կը փոխէ:
 Առանց փուշի վարդ չկայ:
 Ամէն մօրուքի սանր մը կուտայ:
 Ածո. ջաղարցը կամաց կաղայ բայց բարակ կաղայ:
 Աստուծոյ ապաւինէ, վառօդդ ^{չոր պահէ:}
 (Քրօմվիլ)

Աւելցուք շանը կուտան:
 Աժան լացող:

Բուքը լեռան համեմատ կուտայ Աստուած:
 Բամբաստանք չէ, բանն ասանկ է:
 Բերանդ բանաս «ճիկէրդ» կ'երեւի:
 Բուրուլին տակն է հոտած, կարծէ թէ բոյնն է
 հոտած:
 Բժիշկ՝ բժշկեայ զանձն քո:
 Բաղդին անիւը միշտ կը դառնայ:
 Բամպակ ազնիւ մետաքս սուղ, խոնարհ տնկոց
 էն պտուղ:
 Բարակ կը մանես:
 Բաղդը բանուկ է:

Գողը տանը մէջէն ըլլայ, եզը երթիքէն կը հանեն:
 Գովուած էջը առուէն չանցնիր:
 Գողը գողէն գողացաւ Աստուած վերէն զարմացաւ:
 Գետէն անցաւ, զԱստուած մոռցաւ:
 Գնա մեռիր, եկուր սիրեմ:
 Գործածուած բանալին փայլուն կ'ըլլայ:
 Գողը պատին տակէն չանցնիր վախճալով թէ վրան
 կը փնխ:

Դիւզացիի կոթը պախլա է:
 Դողը ուժով ըլլայ տանը տէրը կը բռնէ:
 Դայլը ամպոտ օրուան կը սպասէ:
 Դայլը անօթի դարձեր չեւեր, կ'ըսեն շատ կե-
 րած է:
 Դայլեր կերէք, տէրն է մեռած:
 Դլվաւ պուտիկը գտաւ խցիկը:
 Դայլին վիզը «ճիկէր» կախած են:
 Դաւաթ մը ջուրը իր վարձքը ունի:
 Դողցուած ջուրերը անուշ կ'ըլլան:
 Դործը օրվայ մը հոգը տարվայ մը:

Դուռը ժիր գոցէ, դրացիդ գող մի հաներ:
 Դիտմամբ խենդ կը ձեւանայ, վանուց հաւերը
 կուտէ:
 Դորդան (բակը) ծուռ կովը կաթ չտար:
 Դուն քեզ օգնէ, Աստուած ալ քեզ պիտի օգնէ:
 Դրամ մարդով, մարդ դրամով, երկուքը լինին
 նոյն տառերով:
 Դուն քուն, բաղդը արթուն:

Ես աղա դու աղա, մեր աղունը ո՛վ աղայ:
 Եօրդանիդ համեմատ ոտքդ երկարէ:
 Երկաթը տաք տաք կը ձեծեն:
 Երես տուինք, աղդար կ'ուզէ:
 Երջանիկ Արարիւ:
 Երկար լեզուն կարճ կ'ընէ կեանքը:
 Երկու ջուրը, մէկ հաց է:
 Երկու տնակ, բայց մէկ սնակ:
 Երիտասարդը օդը ելլէ մի հաւատար (հանելուկ)

Զարգար մինչեզարուի ժամ պատարագ կատարի:
«Զօրով» թաղին «ավը» չերթար:
Զուրնային մէջէն կը հասկցնէ:

Էջը գիտէ որու երեսին կը զոայ:
Էջն ինչ գիտէ ըստին:
Էրիկը սէլ է, կնիկը կէօլ:
Էջը չկերած խոտը ուտէ գլուխը կը ցաւի:
Էջն ո՛ւր, բաղնիքն ուր:
Էջ նահատակ մի ըլլար:

Թան չէ ամէն մարդու բան չէ:
Թթու թան կորեկէ հաց ան ալ քու ճակատդ է
գրուած:
Թու թերնիս հասաւ:
Թիզ ու կէս՝ գէտնի բզէզ:
Թաց կարպետի պէս ալ չեւեր:

Ժամէն ես կուգամ, քարոզ դու՞ն կուտաս:
Ժամանակը գրամ է:
Ժամանակին յարգը գիտնալ, պէտք է ինծի և է
հարկ ալ, զի ծոյլ կենալ, անգործ մնալ պի-
տի բերէ ինծի միշտ լալ:
Ժամանակ կայ լուրը ոսկի խօսելը արծաթ, ժա-
մանակ կայ խօսիլը ոսկի լուրը արծաթ է:

Իշուն չի հասնիր փալանը կը ծեծէ:
Ինչ որ կ'ընես չկերջը մտածա:
Իննալ պէտք է որ տառն ըլլայի:
Ինչ բանէ որ վախնամ, այն գլխուս կուգայ:

Լաւ է կոյր աչօք քան կոյր մտօք
Լաւ է սրտին սիրածը քան եկեղեցնայ պսակը
Լեզուն աւելի մեծ բանեղներ կը կտորէ քան սուրը:
Լեզունին խօսքը նժոյգէն աւելի արագ կ'ընթանայ:
Լանք բայց երթանք (կ'ըսէ նոր հարսը):
Լեզի խոտը դեղ կ'ըլլայ, լեզի խօսքը կեղ կ'ըլլայ:
Լաւ է գիտուն մեղաւոր քանզգէտ արդար:

Խօսիլը ցանել է, մտիկ ընելը՝ քաղել:
Խլլոտին մուխն է պակաս:
Խենդին աղոսնը Աձ. կ'աղայ:
Խենդը ասաց՝ խելօքն հաւատաց:
Խենդը գնաց հարսնիքը, հոս աղէկ է քան զտունը:
Խօսքը մարդը կը յայտնէ:
Խօսքը մարդուն բերանէն կ'ելլէ:
Խեղքը թէնձիրէն է, միտքը փէնձէրէն է:

Մուռ նստինք չիտակ խօսինք:
Մերութիւնը գերութիւն է:
Մառ փոփոխական արմատ ոչ առնէ:
Մովը կ'երթաս ծարաւ կուգաս:
Մոմեմ բերանդ դնեմ:

Կամաց կամաց բամպակը կ'ըլլայ մանած :
 Կոյրը՝ չիլին չի հաւնիր :
 Կաքաւին ըսին՝ ոտքդ ինչու կապոյտ է, պաղէն
 է, ըսաւ, բայց քեզ ամալ նալ տեսած ենք :
 Կոնակդ կը կերայ, գաւազան կուզէ :
 Կատուն իրեն համար գէշ երազ չի տեսներ :
 Կով չունիս, կապ կ'ոլորէս :
 Կէս գիտունը արհամարհոտ կ'ըլլայ :
 Կատուն միսին չհասնիր՝ հօրը հոգւոյն կը սեպէ :
 Կամենալ՝ կէս ընել է :
 Կոյրը կոյրին չէ կարող առաջնորդել :
 Կոյր աչօքս Պաղտատ կը տեսնեմ :
 Կնոջ մազը երկայն խելքը կարճ կ'ըլլայ :
 Կուտը պակաս է (խելքը տկար) :
 Կինը էրկանը կէսն է :
 Կաշի երես ունի :
 Կաշաւքը աչքերը կը կուրցնէ :
 Կամքը ճամբայ կը գտնէ :
 Կուզե՞ս մարդ մը ճանչնալ, ընկերը հարցուր :
 Կայուն ջուրը կ'որթնոտի :
 Կտոր մը հաց որո՞ւ տուած էիր (երբ փորձանքէ
 մը կ'ազատի մին, այն ատեն կ'ըսեն) :
 Կոխեց թախթը՝ ելաւ դրախտը :

Հաջող չունը գայլ կը բերէ :
 Համառօտութիւնը հանճարին ոգին է (Շէյքսբիր) :
 Համբերէ որ համ բերէ :
 Համբերութիւնը կեանք է :

Հպարտին ո՛չ գոյ Ած :
 Հացդ մի քարեր :
 Հաց ու միս գիր բերնիս :
 Հայրդ սոխ՝ մայրդ սխտոր՝ ուսկէ՞ ելար կանանչ
 գլխորդ :
 Հասթն ալ մէկ գին բարակն ալ, վա՛յ բարակ
 մանողին :
 Հին պէրպէրին թռաչ կ'ըլլաս :
 Հին էրթերը մի հոմեր :
 Հաւը կ'ածէ, կատուն կը խմէ :
 Հասած տանձ է (ծերին համար կ'ըսուի) :
 Համ ու հոտ չունիս :
 Հացը «Հէրէմ» ըրաւ :
 Հածան հաւը կարկաչող կ'ըլլայ :
 Հոգը՝ հոգ կը բերէ հոգնալ մահ կը բերէ :
 Հաց ու պանիր, կեր ու բանիր :
 «Հաւատք քո՛ կեցուցէ գքեզ» :
 Հարցնելով Պաղտատ կ'երթան :
 Հեռուայ մեռեալը այս տարի չեն թաղեր :
 Հին հաւերուն քիչէ քիչէ... նորերուն ալ ճու ճու :
 Հաց մը կեր՝ հաց մը չուներուն բաժնէ :
 Հաւկիթին մէջ մազ կը փնտռէ :

Ձեռնոց գնող կատուն մուկ չի բռներ :
 Ձիուն տեղը էշ չեն կապեր :
 Ձուկը գլխէն կը հոտի :
 Ձայնդ վար դիր :
 Ձայն բազմաց ձայն Աստուծոյ :
 Ձանձրոյթը միօրինակութենէ կը ծնի :
 Ձին ձիուն քով կապես անոր կը նմանի :

Ձեռքդ կը կեռայ, խսմէթ պիտի գայ:
 Ձեռքը ուռպոտ է (անվստահելի):

Ճրագը իր տակը լոյս չի տար:
 Ճշմարտութիւնը չմեռնիր:
 Ճամբան երթալով կը հատնի:
 Ճանճէ ճմուռ դարձած է:

Մանկան առաջին վարժապետը մայրն է:
 Մեղքը՝ լալով, պարտքը՝ տալով կը հատնի:
 Մէկ ծաղիկով գարունն չգար:
 Մինչեւ խեղճը կարգուի, խենդին տղան ջաղարց
 կ'երթայ:
 Մեծ չունիս մեծ փեթակին հարցուր:
 Մարդ կայ՝ հազար կ'արժէ, հազար կայ մարդ մը
 չարժեք:
 Մահն ընկերով՝ հարսնիք է:
 Մեծի հետ միշտ մեղմ խօսէ:
 Մօտ դրացին հեռու եղբօրմէն լաւ է:
 Մուկը ծակէն չանցնիր, ցախաւելը ետին կը քաշէ:
 Մահէն կը բռնէ որ դողին հաճի:
 Մժղուկը կը քամէ, ուղտը կը կլլէ:
 Մուրալ կ'երթայ պնակը ետին կը պահէ:
 Մազին մազ կը հանգիպի:
 Միշտ արեւը երկիրը անապատ կ'ընէ:
 Մինչեւ հաստը բարակնայ, բարակին հոգին կ'եւլէ:
 Մեր թարխմանան ձեր հիչէն լաւ է:
 Մուխ գէգի քեզ չի ըսեր:
 Մի ըսեր որ չի լսես:

Մինակութիւնը Աստուծոյ կը յարմարի:
 Մայրը մանուկը մոռցաւ:
 Մութ պատերուն լոյս կուտայ:
 Մութ կայ՝ մութ աման չկայ:
 Մրոտ պտուկ:
 Մեռելին կոշիկներուն սպասողը բոկոտն կը մնայ:
 Մանուկը մարդկութեան հայրն է (քարլայլ):
 Մածունը սպիտակ է ըսէ՝ մի հաւատար:
 Մինչեւ աղը գայ՝ մատաղը կ'երթայ:
 Մոխրի վրայ կը նստեցնէ:
 Մրջիւնին վրայ չի կոխեր:
 Մահը վերէն սովը վարէն սաստիկ կ'ըլլայ:
 Մատս հոտ կուտայ:

Յիմարը հայրենիք կը փնտռէ, իմաստունը հան-
 գիտ:
 Յարթը քուկդ չէ, յարթանոցն ալ չէ:
 Յիշատակն արդարոց օրհնեալ եղիցի:
 Յիմարին լեզուն իր վիզը կտրելու չափ երկայն է:

Նեղութիւնը կենաց դպրոցն է:
 Ներկան ապագային հայելին է:
 Նոր օյին, նոր բաժին:
 Նէ կը լողամ, նէ կը դողամ:
 Նոր եկար պապուտ տունը:

Շունը յիշէ փայտը քաշէ:
 Շունը կը զարնեն տիրոջմէն կ'ամչնան:
 Շունը չանը մսէն չուտեր:

Շանը հետ չուվալը մի մտներ:
 Շունն է հաջեր՝ հոջն է տարեր:
 Շանը պոչին վրայ մի կոխեր:
 Շուն՝ շուն եկուր զիս խած:
 Շանը եղաւ՝ կատուին մնաց:
 Շունը երկաթագործին խանութէն ի՞նչ կրնայ
 տանիլ:
 Շիտակ խօսողին թէփէն ծակ կ'ըլլայ:
 Շիտակ պատը չփլչիւր:

Որչափ մարդիկ այնչափ կարծիք
 Ուզան բերանը կթան կով մը կ'արժէ:
 Ուղտը ինչ վիճակի մէջ ուղտապանը ինչ վիճակի:
 Ուտան հաւր ածան կ'ըլլայ:
 Որբը գողութեան գնաց լուսինը առջի իրիկունը
 ելաւ:
 Որդը ծառէն կ'ելլէ՝ ծառը կ'ուտէ:
 Ուրիշին գովածը առ ու փախչիր, տիրուն գո-
 վածը ձգէ ու փախչիր:
 Որչափ մարդիկ այնչափ կարծիք:
 Ուտող սերացող:
 Ուտող անկարող:
 Ո՛վ պատրանք անունդ կին է: (Շէյքսպիր):
 Ուր վարդապետ քնանայ հոն արթուն է սատանայ
 Ոտքդ թող սահի բայց լեզուդ ոչ:

Չոր հազը մահուան փողահարն է:
 Չլացող մանկան ծիծ չեն տար:
 Չքալուած ճամբան խոտ կը բուսնի:
 Չեմ ուտեր ճէպս դրէք:

Չի՛ք ըսողը չի՛ք կ'ըլլայ:
 Չար ուզողիս բարի տայ Աստուած:
 Չուտողին մալը ուտողին «հալալ» է:

Պատեհութիւնը դրամով չի գնուիր
 Պատուէ որ պատուըուիս:
 Պարապ շուներուն աղ կուտայ:
 Պէլէշ պէտէնք ո՛վ չուզեր:
 Պաղած պէօրէնի պաղած բերան:

Ջուրը չի՛նողը լողալ չսորվիր:
 Ջանքին ձեռքէն բան չ'ազատիր:
 Ջրի շուն դարձած է:
 Ջուրիդ վրայ պղղուր չձգուիր:

Թուպը նօսր է (տկարամիտ):

Սեւը սապոնն ինչ ընէ խենդը խրատը ինչ ընէ:
 Սէրը կոյր է (Շէյքսպիր):
 Սեւը ներս՝ ճերմակը դուրս:
 Սոխ չես կերած ինչու կը կծուիս:
 Սոխին քաղցրը չըլլար:
 Սուտը սատանայ է:
 Սեւ օրդ պարտկէ:
 Սրտին սէրը ձեռքին տուրքէն յայտնի է:
 Սուրբը՝ Տէրը զօրաւոր կ'ընէ:
 Սրտին ժանգը երեսնէ զարկած:
 Սուղէն աժանը չկայ:

Սուտ խօսելով ով մեռած է :
 Սովէն փրթած է (չատ ուտողին կ'ըսեն) :
 Սիմ սիմ սիմառն :
 Սէր եկած է սոխնէցը :

Վարդանը ժամէն կուգայ :
 Վրան կը զարնեն տակը կը նստին (հանելուկ)
 Վրան ջուր չեկած ծովը կը ցամքի :
 Վրան բաց գիւղէն է :
 Վազող ձիուն գլխուն չեն զարներ :

Տէրը կուտայ թէլլալը չի տար :
 Տակէն յարթ ելաւ :
 Տէվէյին ո'ր կողմը չիտակ է :
 Տուր ունեւորին , տուր չունեւորին :
 Տուր ոսկի գօտեւորին :

Ցաւը քաշողին կուտայ Աստուած :
 Ցորեն հացին պղնձէ փոր պէտք է :
 Ցած տալէն թութ չուտեր :
 Ցաւին աղէկը չըլլար :
 Ցանէ որ քաղես :
 Ցէցն ուտէ քեզ :

Փորուն հետ հաշտ եղողը դրացնոյն հետ խռով
 կ'ըլլայ :
 Փոթիկ իշովդ քէվրան կը մտնես :

Փորս մօտ է քանդքորս :
 Փորուն ցաւը հասկցայ :
 Փեթկուկ քեզի կ'ըսեմ հարսնուկ դու հասկցիր :
 Փօս փորողը ինքը կիշնայ :
 Փռան խաթուն չըլլար :
 Փռին գլխուդ :
 Փոքր կաթիլները ծովեր կը կազմեն :

Քիչ սիրէ որ քիչ ցաւիս , քիչ յուսա որ քիչ
 խարուիս :
 Քուրդը իր թանին թթու չըսեր :
 Քեզի պէտք չեղածը աժան ըլլալուն համար մի
 առներ :
 Քիչ բարձիր , շուտ դառցիր :
 Քունը սիրողը չի հարստանար :
 Քեզմէ վարինին նայէ , գոհ եղիր :

Օր մը բարի բարկնդանք օր մալ պաղէն գնկրտանք :
 Օճառ և ջուր որչափ իցին զՀնդիկ մաքրել ոչ
 կարիցեն :
 Օ'ն և Ֆ'ն մերը չեն :
 Օգուտ չընէր յետոյ լանկ՝ ժամանակին աչքդ բաց :
 Օրը նոր՝ ցաւը նոր :
 Օրը ելլէ՝ չարիքը չիլլէ :

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0242248

